

Asia: VN/34601/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laeiksi yliopistolain 43 §:n ja ammattikorkeakoululain 32 §:n muuttamisesta (yhden opiskeluoikeuden säännös)

Lausunnonantajan lausunto

Ovatko esityksen tavoitteet kannatettavia?

AKI-liitot ry katsoo, että esitykset tavoite Suomen koulutustason nostosta kohti OECD-maiden keskiarvoa on tärkeä. Tässä yhteydessä on tärkeää mahdollistaa korkeakoulupaikka mahdollisimman monelle.

Samalla on kuitenkin tärkeä nostaa väestön tosiasiallista osaamistasoa. Tämä voi tapahtua yhtäältä sillä keinolla, että mahdollistetaan valikoidulle joukolle myös kahden tutkinnon suorittaminen samanaikaisesti. Olisi syytä välttää puhetta tutkintojen kasautumisesta, koska useamman tutkinnon suorittaneiden määrä ei ole kansakunnan tasolla suuri. Tosiasiallisen osaamistason suhteen tällainen diskurssi voi jopa olla haitallista.

Onko esitys kannatettava? Perustelkaa myönteinen tai kielteinen kantanne.

AKI-liitot ry katsoo, että esitys ei ole kannatettava, sillä se ei edistä esitysluonnoksessa kuvattua tavoitetta. Opiskelupaikan menettäminen vastaanotettaessa uusi opiskelupaikka ei johda siihen, että vanha opiskelupaikka vapautuisi jollekulle muulle kyseisellä alalla vähimmäisvaatimukset täyttävälle henkilölle. Näin ollen esitetty keino ei millään tavalla edistä esityksen tavoitetta.

Mikäli esitys yhden opiskeluoikeuden säännöksestä kuitenkin tulee voimaan, säännös ei saa estää eikä heikentää mahdollisuuksia uuden paikan hakemiseen ja sen vastaanottamiseen. Mikäli opiskelija tietyn ajan sisällä toteaisi alanvalinnan menneen väärin, hänen tulisi voida luopua paikasta ja saada ensikertalaisuus takaisin.

Alalta toiselle siirtymistä hyödyttäisi se, että lisättäisiin mahdollisuuksia ristiinopiskeluun sekä sivuaineiden opiskeluun laajasti sekä omassa että toisessa korkeakoulussa. On myös syytä selvittää mahdollisuuksia saavuttaa ammatillinen kelpoisuus sellaisilla siltaopinnoilla, jotka eivät edellytä kokonaan uuden tutkinnon opiskelua. Ennen näitä uudistuksia ei ole perusteltua toteuttaa aiempien tutkinnonsuoritusoikeuksien menettämistä otettaessa uusi vastaan.

Ovatko esityksen vaikutusarviot oikeansuuntaiset? Puuttuuko vaikutusarvioista jotakin?

AKI-liitot ry katsoo, että hallituksen esitysluonnoksen vaikutusarviot ovat yleisesti ottaen oikeansuuntaiset. Pidämme kuitenkin todennäköisenä sitä, että esitys ehkäisee hakeutumista toiselle alalle alemman korkeakoulututkinnon jälkeen, koska ylempiin korkeakoulututkintoihin haku- ja tutkinnon suoritusoikeuden vastaanottoaika on tyypillisesti varhain keväällä, jolloin alempi korkeakoulututkinto ei kolmen vuoden suoritusajassa ole vielä valmistunut. Tätä ei ole riittävällä tavalla huomioitu vaikutusarvioinneissa.

Lisäksi katsomme, että esityksessä on virheellisesti argumentoitu, että alanvaihtaja veisi ensikertalaisen opiskelupaikan. Lähtökohtaisesti tämä ei ole mahdollista, koska alanvaihtajat ja ensikertalaiset hakevat korkeakouluihin eri kiintiöissä. Niinpä mainittu kilpailutilanne alanvaihtajien ja ensikertalaisten välillä voi toteutua ainoastaan niillä harvoilla aloilla, joilla ensikertalaiskiintiötä ei ole.

AKI-liitot huomauttaa myös, että sille pienelle vähemmistölle, joka suorittaa useampaa kuin yhtä korkeakoulututkintoa samanaikaisesti, esityksen merkittäviä vaikutuksia ei ole arvioitu riittävästi. Vaikutusarvioinneissa tulisi täsmentää tarkemmin, kuinka paljon työmarkkinoilta vähentyisi kahden tai useamman tutkinnon suorittaneita henkilöitä, ja mikä vaikutus tällä olisi huippuosaajien määrään suomalaisilla työmarkkinoilla.

Muut huomionne esityksestä

Katsomme, että nykyisen yliopistolain 43 §:n 1 momentin mukainen mahdollisuus palauttaa vanha opiskeluoikeus voimaan osallistumatta 36 §:ssä tarkoitettuun opiskelijavalintaan on ulotettava myös tällä yhden opiskelupaikan säännöksillä menetettyihin opiskeluoikeuksiin. Menetetyn opiskeluoikeuden palauttaminen olisi tällöin mahdollista joko uudesta opiskeluoikeudesta valmistumisen jälkeen tai niin, että uuden opiskeluoikeuden menettäisi, mikäli palauttaisi vanhan voimaan. Sen vuoksi esitämme, että esitykseen lisätään jatkovalmistelussa seuraava momentti:

“Opiskelijalla, joka on menettänyt yhden tai useampia opiskeluoikeuksia 2 momentissa säädetyistä syistä, on oikeus hakea yliopistolta oikeutta päästä uudelleen opiskelijaksi, kuitenkin niin, että opiskelijalla voi olla vain yksi voimassa oleva opiskeluoikeus. Hakemus voidaan tehdä osallistumatta 36 §:ssä tarkoitettuun opiskelijavalintaan.”

Junni Jussi
AKI-liitot ry